

WŁADYSŁAW JACEK PALUCHOWSKI*
Wydział Psychologii i Kognitywistyki UAM

BEATA WÓJTOWICZ**
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myślenicach

Zmiany Kodeksu Etyki Zawodowej – diagnozowanie

W artykule opisano historię Kodeksu Etyczno-Zawodowego Psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego oraz przebieg jego aktualizacji. Szczegółowo przedstawiono efekt pracy zespołu opracowującego w latach 2015-2020 część Kodeksu, dotyczącą etycznych problemów diagnozowania aktualnie przygotowywanego Kodeksu. W załączniku zamieszczono szczegółowe przepisy etyczne dotyczące diagnozy psychologicznej w 2 części kodeksu etycznego psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Słowa kluczowe: kodeks etyki zawodowej

The article describes the history of the Code of Professional Ethics for Psychologists of the Polish Psychological Association and the course of its updating. The effect of the work of the team developing the 2015-2020 part of the Code on the ethical problems of psychological assessment of the currently prepared Code is presented in detail. The appendix contains detailed ethical provisions regarding psychological assessment in part 2 of the Code of Professional Ethics for Psychologists of the Polish Psychological Association.

Keywords: code of ethics

Krótko o historii

Po II Wojnie Światowej wznowiły pracę przedwojenne uniwersyteckie katedry psychologii oraz powstały nowe ośrodki we Wrocławiu, w Lublinie, Poznaniu i Łodzi (Stachowski, 2000; Strelau, 2010). Pierwsi studenci podjęli studia psychologiczne w 1950 roku. Jednak w 1953 roku wstrzymano decyzją Ministerstwa Oświaty rekrutacje na studia psychologiczne (poza Uniwersytetem Warszawskim). Prawo do używania tytułu psychologa zachowali tylko pracownicy Katedr Psychologii i członkowie PTP. Ponownie samodzielne studia psychologiczne otworzono w roku akademickim 1955/56 w Poznaniu i Warszawie. W maju 1948 r. powołano też do życia Polskie Towarzystwo Psychologiczne (PTP) z siedzibą w Poznaniu¹. Po tzw. październikowej odwilży w 1956 roku zaczęły powstawać terenowe oddziały Towarzystwa.

* Adres do korespondencji: Władysław Jacek Paluchowski, Wydział Psychologii i Kognitywistyki UAM, ul. Szamarzewskiego 89AB, 60-568 Poznań; Wladyslaw.Paluchowski@amu.edu.pl .

** Adres do korespondencji: Beata Wójtowicz, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myślenicach, biogly.psycholog@gmail.com

¹ Powstało ono w 1907 roku i swoją działalnością obejmowało Królestwo Polskie.

Po raz pierwszy w Polsce Kodeks Etyczny Psychologa uchwaliło plenum Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego w dniu 24 kwietnia 1971 r. Kodeks ten liczył 37 punktów ujętych w cztery części: „Zasady ogólne”, „Działalność badawcza”, „Działalność praktyczna”, „Działalność dydaktyczna”.

W roku 1986 rozpoczęto prace nad aktualizacją Kodeksu. Zespołem roboczym kierowała Irena Heszen-Niejodek. Po licznych konsultacjach uchwalono nową wersję kodeksu jako Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa na Walnym Zgromadzeniu Delegatów PTP w roku 1988, przy wyraźnym zastrzeżeniu, że „nie jest to postać ostateczna”. Kodeks ten miał 49 punktów zgrupowanych w 4 części: preambułę, „Zasady ogólne”, „Psycholog jako praktyk”, „Psycholog jako badacz”, „Psycholog jako nauczyciel i popularyzator”.

Trzecia wersja Kodeksu Etyczno-Zawodowego Psychologa została zatwierdzona w grudniu 1991 r. przez Walne Zgromadzenie PTP (PTP, 1992). W tej wersji liczy on 51 artykułów podzielonych na 4 części (jak wyżej). Zmiany dotyczyły zakończenia preambuły oraz brzmienia artykułów 16, 25 i 26.

Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa budził wiele wątpliwości (Kucharski, 2019), m. in. z powodu niejasności i niekonsekwencji zawartych tam przepisów. Prace nad nowym projektem rozpoczęły się w listopadzie 2013, kiedy to w Krakowskim Oddziale PTP zawiązała się grupa inicjatywna. Grupa ta zaproponowała Zarządowi Głównemu podjęcie prac nad nowelizacją KE-ZP, uzyskując wstępną aprobatę. W latach 2014-15 trwały prace koncepcyjne, mające na celu prezentację inicjatywy na Walnym Zgromadzeniu Delegatów PTP.

Prace nad nowym Kodeksem

W listopadzie 2015 roku Walne Zgromadzenie Delegatów PTP na zjeździe w Warszawie zdecydowało, że powinien powstać nowy tekst dotychczasowego kodeksu. Prace powierzono krakowskiej grupie inicjatywnej (Zespół pod kierunkiem Katarzyny Sikory).

We wrześniu 2017 roku, na XXXVI Kongresie Naukowym PTP w Gdańsku zaprezentowano część aspiracyjną kodeksu. W listopadzie 2017 roku Zespół brał udział w organizacji konferencji "Dylematy etyczne psychologów", w ramach współpracy Krakowskiego Oddziału PTP i Akademii Ignatianum w Krakowie. W czasie obrad została przedstawiona i poddana pod dyskusję propozycja Preambuły i Zasad Ogólnych.

W roku 2018 przeprowadzono szeroko zakrojone konsultacje projektu. W lutym 2017 powołano m. in. Zespół², który z ramienia Ogólnopolskiej Sekcji Diagnozy Psychologicznej PTP opracowywał propozycje zmian do projektu nowelizacji Kodeksu Etyczno-Zawodowego Psychologa PTP. Swoje propozycje szczegółowych przepisów dotyczących diagnozy psychologicznej w projekcie nowelizacji Kodeksu Etyczno-Zawodowego Psychologa PTP Zespół zgłosił w dniu 25 marca 2018 roku. Podczas Walnego Zgromadzenia PTP w Warszawie w dniach 30.11.– 2.12.2018 r. został zaprezentowany projekt Kodeksu, który został przyjęty (PTP, 2018; Bogatyńska-Kucharska, Steć, Sikora, Szafrąński, 2019).

W grudniu 2018 Walne Zgromadzenie Delegatów zaakceptowało koncepcję trójstopniowego systemu regulacji etycznych według propozycji przygotowanej przez zespół w składzie: Anna Bogatyńska-Kucharska, Katarzyna Sikora, Małgorzata Steć, Marcin Szafrąński. Propozycja poparta była konsultacjami środowiskowymi³ oraz eksperckimi. Poziom pierwszy stanowi nowo przyjęty Kodeks, przedstawiający ogólne zasady etyczne oraz prawa odbiorców, a także prawa psychologów. Regulacje z tego poziomu odnoszą się do wszystkich przedstawicieli zawodu (Bogatyńska-Kucharska, Sikora, Steć, 2019). Walne Zgromadzenie Delegatów zobowiązało Zarząd Główny Towarzystwa do koordynacji dalszych prac nad nowelizacją regulacji etycznych z poziomu drugiego, a więc poszczególnych działań psychologicznych. Koordynacji tych prac z ramienia Zarządu Głównego podjęli się kol. Małgorzata Steć oraz kol. Marcin Szafrąński.

Do prac tego etapu zgłosił się zespół, opracowujący regulacje etyczne dotyczące diagnozy (por. dalej). Powstał też zespół, którego celem było wypracowanie zasad etycznego prowadzenia badań naukowych w psychologii, a którego konsultantem merytorycznym był prof. Jerzy M. Brzeziński⁴. Powołano także Zespół ds. kodeksu w obszarze edukacji⁵. Powstał też projekt Kodeksu Etycznego psychologa podejmującego się działań psychologicznych w obszarze psychoterapii, który na podstawie treści kodeksów etyki zawodowej w zakresie psychoterapii obowiązujących w innych krajach (USA - APA, Wielkiej Brytanii - UKCP, Francja - SFP, AEPU, ANOP) napisał i opracował Marcin Szafrąński przy współpracy Małgorzaty Steć.

² W jego skład wchodził Maja Filipiak, Władysław Jacek Paluchowski, Anna Słysz, Beata Wójtowicz (która kierowała pracami Zespołu).

³ Przykładem mogą być uwagi Członków Warszawskiego Oddziału. Terenowego PTP – por. <http://www.wotptp.waw.pl/wp-content/uploads/2015/10/Opracowane-uwagi-WOT-PTP.pdf>

⁴ W skład tego Zespołu wchodzi: Marta Bakker, Jerzy M. Brzeziński, Alicja Niedźwiecka i Katarzyna Sikora.

⁵ W skład tego Zespołu wchodzi: Hanna Elbanowska, Piotr Toczyski oraz Radosław Utnik.

W roku 2019 wznowiono prace nad nowym kodeksem. Zespół ds. kodeksu w obszarze diagnozy rozpoczął prace w maju 2019 roku. Do końca czerwca 2019 roku ukonstytuował się jego skład⁶, zaś prace zintensyfikowały się po przerwie wakacyjnej. Założeniem Zespołu ds. kodeksu w obszarze diagnozy było, że kodeks dostarczać ma wskazówek jak psycholog powinien postępować w sytuacjach niejednoznacznych etycznie, jednocześnie z poszanowaniem praw odbiorcy działań. Praca Zespołu trwała z przerwami od sierpnia 2019 roku do lutego 2020 roku i bazowała na propozycji wypracowanej wcześniej przez Zespół Ogólnopolskiej Sekcji Diagnozy Psychologicznej PTP.

Zespół ds. kodeksu w obszarze diagnozy zakończył swoje prace 10 lutego 2020 roku przedstawiając propozycje szczegółowych przepisów dotyczących diagnozy psychologicznej w projekcie drugiej części Kodeksu Etycznego Psychologa PTP. Na konferencji pt. „Dylematy etyczne w diagnozie psychologicznej” zorganizowanej z okazji Międzynarodowego Dnia Psychologa 2020 przez Zarząd Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego dnia 7 marca 2020 roku propozycja ta była poddana dyskusji środowiskowej. Jednym z efektów dyskusji było powstanie anonimowej ankiety do zbierania głosów w dyskusji środowiskowej nowych propozycji kodeksowych. Link do tej ankiety został przesłany do Zarządu Głównego i oddziałów terenowych PTP z prośbą o umieszczenie jej na stronie Towarzystwa i rozpropagowania w środowisku oraz indywidualnie przesłana do psychologów.

Konsultacje społeczne trwały 4 miesiące: od czerwca do końca września 2020 roku. Proponowane przez ankietowanych zmiany zostały uwzględnione w tekście „Szczegółowych przepisów etycznych dotyczących diagnozy psychologicznej w II części Kodeksu Etycznego Psychologa PTP”.

W ankiecie wzięło udział 86 psychologów z całej Polski reprezentujących różne obszary działalności psychologicznej (można było wskazać kilka):

- 45,3% respondentów pracowało w obszarze psychologii klinicznej/zdrowia,
- 37,2% respondentów psychologii sądowej,
- 24,4% respondentów w obszarze psychologii edukacji,
- 18,6% respondentów psychologii pracy i organizacji,
- 10,5% respondentów w obszarze naukowo-badawczym,

⁶ W jego skład wchodził: Bogusława Bober-Płonka, Maja Filipiak, Władysław Jacek Paluchowski, Beata Pępkowska, Natalia Protoklitow-Lach, Anna Słysz, Adam Tarnowski, Ewa Wach i Beata Wojtowicz (która kierowała pracami Zespołu).

- pojedyncze osoby deklarowały też działalność w obszarze psychologii sportu, transportu, psychologii dziecięcej, interwencji kryzysowej, terapii, w pomocy społecznej, orzecznictwie.

Ankietowani deklarowali swoją aktywność diagnostyczną w celach (można było wskazać kilka):

- orzecznictwowych pociągających za sobą skutki prawne – 40,7% ankietowanych;
- opiniowania dla organów sprawiedliwości – 41,9% ankietowanych;
- opiniowania bez skutków prawnych - 41,9% ankietowanych;
- opiniowania w innych celach - 41,9% ankietowanych.

Ankietowani uznali zdecydowaną większość proponowanych artykułów za jasne i zrozumiałe oraz potrzebne w szczegółowych przepisach etycznych dotyczących obszaru diagnozy. Zaproponowano niewielkie modyfikacje w treści. Artykuły, które budziły największe wątpliwości to:

- Artykuł 19 zaakceptowany przez 79,1% ankietowanych bez dodatkowych uwag,
- Artykuł 1 i Artykuł 7 zaakceptowany przez 83,7% ankietowanych bez dodatkowych uwag oraz
- Artykuł 16.

Po wprowadzeniu zmian zaproponowano brzmienie niektórych artykułów i nową numerację usuwając Artykuł 16 i Artykuł 19. Zespół ds. kodeksu w obszarze diagnozy PTP poparł i zaakceptował wprowadzone zmiany. Ostateczna wersja proponowanych przepisów dotyczących diagnozy psychologicznej w II części Kodeksu Etycznego Psychologa PTP znajduje się w załączniku do tego artykułu.

Literatura cytowana

- Bogatyńska-Kucharska, A., Sikora, K., Steć, M. (2019). Nowelizacja kodeksu etyczno-zawodowego psychologa – założenia i podstawy projektu. *Psychologia Wychowawcza, 15*, 166–178.
- Bogatyńska-Kucharska, A., Steć, M., Sikora, K., Szafranski, M. (2019). Nowelizacja kodeksu etyczno-zawodowego psychologa. *Psychologia Wychowawcza, 15*, 179-187.
- Kucharski, J. (2019). Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa - analiza krytyczna wybranych zagadnień. *Psychologia Wychowawcza, 15*, 152-165.
- PTP (1992). *Kodeks etyczno-zawodowy psychologa*.
<http://www.ptp.org.pl/modules.php?name=News&file=article&sid=29> (dostęp: 11.12.2020)
- PTP (2018). *Kodeks etyczny psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego*.
http://www.ptp.org.pl/teksty/NOWY_KODEKS_PTP.pdf (dostęp: 11.12.2020)

- Stachowski, R. (2000). Historia psychologii od Wundta do czasów najnowszych, [w:] J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki. Podstawy psychologii, t. 1*, (s. 25–66). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Strelau, J. (2010). Panorama psychologii w Polsce po II wojnie światowej, ze szczególnym akcentem na pierwsze dekady okresu powojennego. *Czasopismo Psychologiczne*, 16, 1, 7-19.

SZCZEGÓŁOWE PRZEPISY ETYCZNE DOTYCZĄCE DIAGNOZY PSYCHOLOGICZNEJ w II części KODEKSU ETYCZNEGO PSYCHOLOGA POLSKIEGO TOWARZYSTWA PSYCHOLOGICZNEGO

Opracowane w dniu 1 października 2020 roku przez Zespół ds. kodeksu w obszarze diagnozy PTP w składzie: Bogusława Bober-Płonka, Maja Filipiak, Władysław Jacek Paluchowski, Beata Pępkowska, Natalia Protoklitow-Lach, Anna Słysz, Adam Tarnowski, Ewa Wach, Beata Wójtowicz.

Artykuł 1.

Diagnoza psychologiczna jest procesem, w którym psycholog na podstawie różnych wiarygodnych źródeł gromadzi i przetwarza informacje o osobie biorącej udział w badaniu diagnostycznym w celu wyjaśnienia jej funkcjonowania. Wyjaśnienie to nie może mieć charakteru wartościującego i etykietyzującego (stygmatyzującego). Psycholog zachowuje niezależność w wydawanych wyjaśnieniach jednocześnie szanując prawa osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym (w aspekcie pozytywnym i negatywnym).

Artykuł 2.

Psycholog w trakcie procesu diagnozowania dba o zachowanie obiektywizmu, unika kierowania się uprzedzeniami, zawsze uwzględnia kontekst kulturowy i środowiskowy oraz prawo osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym do autonomicznych sądów i postaw.

Artykuł 3.

Psycholog podejmuje się wykonania diagnozy wyłącznie gdy dysponuje wystarczającymi kompetencjami do rozstrzygnięcia badanego problemu, w tym nabytymi w specjalistycznych szkoleniach oraz w praktyce diagnostycznej w danym obszarze. Psycholog powinien posiadać wiedzę i umiejętności, zwłaszcza w obszarze wiedzy na temat procedur diagnostycznych oraz teorii psychologicznych stosowanych w wyjaśnianiu funkcjonowania ludzi w danym obszarze.

Artykuł 4.

Psycholog realizuje proces badania diagnostycznego zgodnie z wypracowanymi przez środowisko zawodowe i obowiązującymi standardami w danym obszarze diagnozy psychologicznej, w tym standardami stosowania używanych przez siebie procedur i metod.

Artykuł 5.

Psycholog zachowuje bezstronność w trakcie procesu diagnozowania, dlatego stara się unikać mieszania ról. Nie podejmuje się diagnozy wtedy, gdy występowanie wcześniej w innej roli profesjonalnej i/lub pozaprofesjonalnej wobec osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym mogłoby stwarzać sytuację konfliktu zobowiązań lub konfliktu interesów.

Artykuł 6.

Psycholog realizuje procedury diagnostyczne z poszanowaniem dobra osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym kierując się uczciwością, szacunkiem dla jej praw i godności. Psycholog stara się dążyć do tego, aby ewentualny dyskomfort związany z uczestniczeniem w procesie diagnozowania nie pozostawił negatywnych konsekwencji u osoby diagnozowanej.

Artykuł 7.

Proces diagnozowania może w pewnym zakresie naruszać dobra i prawa osobiste osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym, dlatego psycholog dąży do zminimalizowania stopnia ich naruszania. Granica naruszenia dóbr i praw osoby diagnozowanej określona jest przez cel diagnozy oraz kontrakt diagnostyczny. Szczegółowość zbieranych informacji podczas diagnozy ogranicza się do uzyskania informacji niezbędnych, zgodnie z celem oraz z zawartym kontraktem diagnostycznym.

Artykuł 8.

Psycholog realizuje proces diagnozowania wyłącznie po uzyskaniu świadomej i opartej na wiedzy o tym procesie zgody osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym, którą może ona uchylić w dowolnym momencie procesu diagnozowania. Kiedy badanie diagnostyczne realizowane jest na zlecenie osób lub instytucji, psycholog powinien poinformować osobę diagnozowaną, że diagnoza będzie przekazana zleceniodawcy. Psycholog nie podejmuje się prowadzenia diagnozy lub realizuje ją tylko za zgodą opiekuna prawnego, gdy stan lub status

prawny osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym nie pozwala na wyrażenie świadomej zgody.

Artykuł 9.

Przekazana osobie biorącej udział w badaniu diagnostycznym wiedza o celu, narzędziach i procedurach diagnostycznych oraz przebiegu procesu diagnozowania powinna być dostosowana do jej możliwości poznawczych. Psycholog upewnia się, że przekazywane przez niego informacje dotyczące celu i charakteru świadczonych usług są zrozumiałe dla osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym. Psycholog szczególnie dba w tym zakresie o respektowanie praw dzieci i osób o ograniczonej zdolności do podejmowania autonomicznych decyzji.

Artykuł 10.

W sytuacji badania diagnostycznego dzieci i osób o ograniczonej zdolności do podejmowania autonomicznych decyzji odbiorcą diagnozy jest także opiekun prawny. Psycholog również z nim uzgadnia cele diagnozy oraz zawiera kontrakt diagnostyczny, pamiętając o podmiotowym traktowaniu osoby diagnozowanej.

Artykuł 11.

Psycholog bierze pod uwagę możliwość zaistnienia innych czynników (np. medycznych), które mogły spowodować występujące objawy u osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym i informuje osobę uczestniczącą w badaniu diagnostycznym i/lub osobę albo instytucję zlecającą badanie o konieczności konsultacji z innym specjalistą. Psycholog przy formułowaniu wniosków bierze pod uwagę uzyskane w ten sposób informacje.

Artykuł 12.

Psycholog ma obowiązek udzielić informacji zwrotnej osobie biorącej udział w badaniu diagnostycznym, o ile kontrakt diagnostyczny nie stanowi inaczej. Informacja zwrotna powinna dotyczyć w szczególności wniosków i zaleceń wynikających z podjętych działań psychologicznych w formie dostosowanej do możliwości poznawczych osoby diagnozowanej oraz uwzględniać gotowość przyjęcia przez nią tej informacji. Informacja ta powinna w sposób jasny i logiczny opisywać zasadność wyciągniętych wniosków oraz stopień zaufania co do ich trafności. Unikać należy sformułowań kategorycznych, jeśli w danym przypadku nie ma możliwości postawienia jednoznacznej diagnozy.

Artykuł 13.

Psycholog dba o to, aby zgromadzone dane w trakcie badania diagnostycznego były chronione z uwzględnieniem zasad tajemnicy zawodowej. Obowiązek zachowania tajemnicy nie jest ograniczony w czasie.

Artykuł 14.

Psycholog stara się, aby udostępnianie danych surowych z badania psychologicznego przekazywane było innemu psychologowi wyłącznie za zgodą osoby diagnozowanej oraz osobom lub instytucji, jeśli to na ich zlecenie przeprowadzono badanie psychologiczne.

Artykuł 15.

Udostępnianie danych związanych z prowadzoną diagnozą, powinno odbywać się w taki sposób, aby chronić narzędzia diagnostyczne i nie obniżać wartości diagnostycznych używanych metod oraz nie naruszać prawa autorskiego. Psycholog powinien unikać takich działań, których skutkiem może być upublicznienie odpowiedzi diagnostycznych.

Artykuł 16.

W sytuacji podejrzenia poważnego zagrożenia życia lub zdrowia osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym, psycholog dąży przede wszystkim do ochrony dóbr i praw osobistych osoby diagnozowanej oraz innych zagrożonych osób. Podejmowane przez psychologa działania w tym celu są niezależne od uzyskanej na nie zgody od osoby diagnozowanej i/lub opiekuna prawnego oraz mogą wymagać uchylecia tajemnicy zawodowej.

Artykuł 17.

Osoba diagnozowana ma prawo zwolnić psychologa z zachowania tajemnicy o informacji uzyskanej podczas diagnozy psychologicznej, o ile nie dotyczy ona także osób trzecich. Konieczne jest jednak określenie w dokumentacji okoliczności, osób/instytucji, którym psycholog może udzielić tej informacji. Psycholog powinien przedstawić osobie diagnozowanej potencjalne konsekwencje wynikające z tej decyzji.

Artykuł 18.

Psycholog ponosi odpowiedzialność za diagnozę psychologiczną realizując zadania diagnostyczne w zespole interdyscyplinarnym. Przede wszystkim dba o nienaruszenie standardów

zawodowych w danym obszarze diagnozy psychologicznej i uwzględnienie wyników diagnozy psychologicznej w końcowej diagnozie interdyscyplinarnej.

Artykuł 19.

Psycholog nie podważa diagnozy specjalistów z innych dziedzin i nie wypowiada się na temat diagnoz psychologicznych w obszarze, w którym nie posiada wystarczających kompetencji.

Artykuł 20.

Psycholog stara się poddawać swoją pracę diagnostyczną konsultacji w formie profesjonalnej superwizji diagnostycznej lub superwizji koleżeńskiej, co nie zwalnia psychologa z osobistej odpowiedzialności za podejmowane działania diagnostyczne.

Artykuł 21.

Psycholog ma etyczny obowiązek służyć merytorycznym wsparciem innemu psychologowi gdy się o nie zwróci, a jeżeli nie jest to możliwe, powinien wskazać mu inne dostępne formy takiego wsparcia.

SŁOWNIK GŁÓWNYCH POJĘĆ

Dziecko: osoba, która nie ukończyła 18 lat i pozostaje pod władzą opiekuna prawnego.

Osoba biorąca udział w badaniu diagnostycznym: odbiorca uczestniczący bezpośrednio w procesie diagnozowania (osoba pełnoletnia, dziecko, osoba o ograniczonej zdolności do podejmowania autonomicznych decyzji). Równoważnie stosowane określenie w tekście: osoba diagnozowana.

Świadoma zgoda: zgoda wyrażona przez osobę posiadającą zdolność psychiczną do rozumienia informacji i ich przekazywania oraz podjęcia decyzji odnośnie swojego udziału w procesie diagnozowania w sposób dobrowolny, na podstawie wystarczających, zrozumiałych informacji o celu, sposobie i przebiegu badania psychologicznego jak również potencjalnym dyskomforcie wywołanym działaniem psychologa.

Dane surowe: dane związane z prowadzoną diagnozą: nagrania i transkrypty wypowiedzi osoby diagnozowanej, wypełnione przez nią formularze testowe, dostarczone przez nią wy-

twory oraz innego rodzaju aktualne i/lub archiwalne dokumenty osobiste (inaczej: dane pierwotne).

Informacja zwrotna: informacja ustna lub pisemna o efektach postępowania diagnostycznego odnosząca się do określonego aspektu funkcjonowania osoby biorącej udział w badaniu diagnostycznym udzielana odbiorcy w formie wynikającej z zawartego kontraktu diagnostycznego.